

گرامی باد نود مین سال زندگی پربار استاد میرحسین شاه!

چند روز قبل از طریق استاد باوری، استاد باستان شناسی پوهنځی علوم اجتماعی پوهنتون کابل

پروفیسر میرحسین شاه

اطلاع حاصل کردم که استادان آن پوهنځی نیت کرده اند تا از نودمین سال تولد استاد میرحسین شاه، در تاریخ ۳۰ عقرب (۲۱ نومبر) امسال تجلیل به عمل آورند. این خبر برای من که افتخار شاگردی آن دانشی مرد را دارم، خبری مسرت باری بود و وعده دادم تا با ارسال پیامی در تجلیل از ۹۰مین سال زندگی پرفیض آن استاد فاضل و بی بدیل سهم بگیرم. بنابراین با عرض احترام و دستبوسی خدمت بزرگوار جناب پوهاند صاحب میرحسین شاه، به همه وابستگان، شاگردان و ارادتمندان و ذوات محترمی که در این احتفال حضور بهم رسانده اند، سلام و عرض ادب میگویم و به تدویرکنندگان این محفل شکوهمند، در حسن تدویر و کار آن موفقیت آرزو میکنم.

فرهنگیان عزیز و دانشمندان گرامی!

تجلیل و قدردانی از شخصیت های اجتماعی، علمی و هنری و ادبی و فرهنگی یک جامعه در حیات شان، کار درخور ستایش فراوان است، زیرا این قدرشناسی در زندگی یک شخصیت علمی، به مراتب بهتر و شایسته تر از آن قدر شناسی ای است که بعد از درگذشت آن شخصیت صورت بگیرد، زیرا در صورت اولی قلب یک شخصیت علمی شادمان و مملو از سرور و خوشحالی میشود، و او را در انجام کارهای بهتر و بیشتر انرژی می بخشد، مگر در صورت دومی، فقط بازماندگان شخصیت متوفی را خوشحال خواهد نمود و به حال خودش هیچ تاثیری نخواهد داشت.

علاوتاً قدر شناسی و تقدیر از خدمات و کارکردهای علمی و فرهنگی دانشمندان، استادان و آموزگاران و محققان و مؤلفان کشور، بدون تردید درس های سودمندی اند تا نسل های جوان ما از روش و کارکردهای بزرگان عرصه های دانش و فرهنگ و نهضت های اجتماعی وطن خود بیاموزند و شخصیت خود را تکامل ببخشند.

این کار از این جهت نیز با اهمیت است که می باید احساس قدرشناسی و تقدیر از بزرگان عرصه های علم و ادب و هنر و قلم و تحقیق را در نسل های کنونی، پویاتر از گذشته، تقویت کنیم و آنرا به یک فرهنگ پسندیده مبدل سازیم. جای خوشحالی است که امروز هم در داخل و هم در خارج از کشور جوانان هوشیار و با درکی وجود دارند که خدمتگزاران صدیق و آینده سازان نیک نام وطن را تشخیص میدهند و از آنها با تدویر کنفرانس های علمی و سیمینارهای بحث انگیز یاد میکنند و کارنامه های علمی و فرهنگی و اجتماعی شان را برمی شمارند و به نسل های بعد از خود انتقال میدهند. تاثیر آنی این گونه محافل برای فرزندان و نسل های جوان ما اینست تا از فضایل اجتماعی و فرهنگی این شخصیت ها بیاموزند و با تاسی از آنها، شخصیت خود را کامل تر کنند و به مدارج بهتر و عالی تر گام نهند.

و جناب پوهاند صاحب میرحسین شاه، پژوهشگر، مترجم و استاد تاریخ قرون وسطای افغانستان

در پوهنځی ادبیات و علوم بشری پوهنتون کابل، نیز یکی از آن شخصیت های والای فرهنگی و علمی کشور ماست که بهترین ایام عمر خود را در راه تعلیم و تربیت نسل جوان کشور صرف کرده و هزاران شاگرد با استعداد و دانش دوست را برای خدمتگزاری به افغانستان تقدیم کرده اند.

خوشبختانه اینجانب نیز افتخار شاگردی پروفیسر میرحسین شاه را دارم و خود را همواره مدیون راهنمایی های بزرگوارانه ایشان در عرصه پژوهش های تاریخی و جغرافیای تاریخی میدانم. خوب بخاطر دارم که در سال ۱۳۴۱ شمسی، روزی در ساعت درسی از ایشان در مورد سیستان سوال کردم و استاد با مهربانی و لبخندی ملیح، به سوالم لیبیک گفتند و حدود ۲۰ دقیقه در باره شکوه و رونق شهر زرنج و سیستم آبیاری و بندهای آب بر رودخانه هیرمند و سیستم زراعت و باغداری در سیستان قرون وسطی صحبت کردند. میتوانم بگویم که از همان روز بیعد من شیفته درس تاریخ شدم و مطالعاتم را پیرامون مضمون تاریخ و بخصوص جغرافیای تاریخی سیستان، زادگاه زال و رستم متمرکز ساختم و تخلصم را نیز «سیستانی» برگزیدم.

صحبت گیرای آن روزه استاد میرحسین شاه در باره سیستان، حس سیستان شناختی را در من بیدار کرد که از آن روز بعد، بیشترین اوقات خود را، من صرف مطالعه پیرامون اوضاع سیاسی، تاریخی، جغرافیائی و اقتصادی و فرهنگی سیستان نمودم و گاه گاهی یادداشت های خودم را از نظر آن استاد فاضل و مهربان می گذشاندیم و ایشان با محبت مرا در این زمینه راهنمایی میکردند. به همین سبب اولین مقاله تحقیقی خود را که پیرامون نامهای تاریخی سیستان نوشته بودم، در مجله ژوندون به نشر سپردم و آنرا به نام استاد میر حسین شاه اهدا نمودم تا مراتب حق شناسی خود را ادا کرده باشم.

با نشر آن مقاله، روش کارم مورد توجه دانشمندان دیگر افغان، مرحوم پوهاند عبد الحی حبیبی قرار گرفت و این دانشی مرد نیز مرا مورد نوازش و محبت فراوان خویش قرار داد و تشویق نمود تا گاه گاهی در انجمن تاریخ افغانستان سری به او بزنم و من چنان میکردم و از آن بعد نوشته های تحقیقی ام در زمینه سیستان شناختی، در مجله آریانا اقبال نشر یافت.

بدین سان با دانشمندان عرصه تاریخ در انجمن تاریخ افغانستان آشنائی حاصل کردم و در حالی که مصروف تحصیل در فاکولته ادبیات و علوم بشری بودم، اما عملاً کار هایم بکمک دانشمندان عرصه تاریخ بصورت عام و در باب سیستان بطور خاص گسترش و تعمیق می یافت تا آنکه دوره فاکولته ختم شد.

استاد میرحسین شاه، شخصیت دانشمند، فاضل، مهربان و خوش برخورد و خوش صحبت اند و پیش آمد متواضعانه و شریفانه او با مردم و بخصوص شاگردانش، و همچنان تسلط و احاطه اش بر تاریخ عمومی و مخصوصاً تاریخ قرون وسطای افغانستان و منطقه، او را در نظر شاگردانش چنان بزرگ و با عظمت ساخته بود که من در دوران تحصیل با خود فکر میکردم اگر همه مردم ما و بخصوص استادان و معلمان کشور چون او صاحب دانش و فضیلت و اخلاق و بزرگ منشی می بودند، بدون تردید جامعه خیلی خوشبختی می داشتیم.

استاد میرحسین شاه همواره برای من، هم از لحاظ کرکتر و شخصیت متواضع خود و هم از جهت شیوه تحقیقات تاریخی، الگویی قابل تقلید بوده و هست، و سعی کرده ام حتی الامکان راه او را دنبال نمایم. اما رسیدن به مقام فضل و تواضع و دانش استاد میرحسین شاه، استعداد و لیاقت می خواهد که من یکی، عاری از هر دوی آنم. در اینجا من بچیث یک شاگرد مخلص شان، جز اینکه سرتعظیم در برابر عظمت استاد خم کنم، شرمنده ام که خدمت دیگری کرده نمیتوانم و حتی کلماتی که بتواند حق این

انسان بزرگ و استاد برحق را ادا کند، در ذهنم خطور نمی‌کند تا نثار قدمهای این شخصیت والای فرهنگی و علمی کشور نمایم.

از دوران تحصیل و دوران کار در اکادمی علوم افغانستان، اینقدر دریافته‌ام که استاد میر حسین شاه ۹۰ سال قبل در شهر قندهار در یک خانوادهٔ منور روحانی متولد شده است و بعد از فراگیری دروس ابتدائی و ثانوی در قندهار، فاکولتهٔ ادبیات را در کابل تمام نموده و سپس برای تحصیلات عالی عازم کشور هندوستان شده و در دانشگاه لکنهو تحصیل کرده است. بعد به افغانستان بازگشته و بیشتر از سی سال در فاکولتهٔ ادبیات و علوم اجتماعی کابل بحیث استاد تاریخ قرون وسطای افغانستان و مدتی را بحیث معاون و رئیس آن فاکولته خدمت کرده است.

ابراز نظر پیرامون شخصیت علمی و کارنامه‌های فرهنگی و آموزشی استاد میر حسین شاه، برای من در عالم هجرت کار آسانی نیست. استاد میر حسین شاه، از جمله معدود استادانی است که به منظور تربیت و تقویت شعور علمی شاگردان خود، خواب خوش و راحت جان را بر خود حرام ساخته و تا نیمه‌های شب برای تهیهٔ متن‌های دقیق درسی و نوشتن مقاله‌ها و رساله‌های علمی-تحقیقی، بیدار مانده‌اند و مسئولیت خود را به حیث یک استاد دانشمند و دلسوز وطن، نه تنها از طریق تدریس بلکه از راه تحقیق و تألیف و ترجمهٔ کتابهای سودمند در عرصه‌های تاریخ و جغرافیای تاریخی و دیگر مسائل اجتماعی کشور بدرستی ایفا کرده‌اند. بدون شک تاریخ نام چنین استادان دانشمند و زحمتکش و پرکار را با خطوط زرین ثبت اوراق خود خواهد کرد.

پروفیسر میر حسین شاه از چهره‌های اکادمیک افغانستان است که در ده‌ها سیمینار و کنفرانس علمی و تاریخی افغانستان و کشورهای منطقه و حتی اروپا و امریکا، اشتراک نموده و در عرصهٔ تاریخ و جغرافیای تاریخی شهرهای افغانستان مقالات ارزشمندی خوانده است و از این طریق با اکثر دانشمندان شرق شناس و افغانستان شناسان خارجی آشنائی حاصل کرده است. مقالات پوهاند میر حسین شاه در مجلات معتبر داخلی مثل: آریانا، مجلهٔ افغانستان، مجلهٔ کابل و غیره به نشر رسیده و برخی از مقالاتش در مجلات معتبر خارج از کشور در هندوستان و روسیه و انگلستان و ایتالیا و غیره کشورها نیز به چاپ رسیده‌اند.

از آثار مهم استاد میر حسین شاه ترجمه کتاب گرانسنگ حدود العالم من المشرق ال المغرب، از متن انگلیسی تهیه شده توسط مینورسکی است، احوال و آثار امیر علی شیر نوائی، تاریخ افغانستان در عصر مغول و افغانستان و انگلستان و تاریخ هند در قرون وسطی، و صد‌ها مقالهٔ تحقیقی و علمی دیگر می‌باشد.

پوهاند میر حسین شاه افزون بر تألیف و ترجمهٔ کتب معتبر، مقاله‌های تحقیقی فراوانی در زمینه تاریخ و فرهنگ افغانستان نوشته‌اند، و قبل از مهاجرت، بحیث استاد رهنما، بسیاری از استادان تاریخ پوهنتون کابل و اکادمی علوم افغانستان را در پیشبرد تحقیقات علمی شان، رهنمائی و سرپرستی کرده و آنها را برای ترفیعات علمی آماده کرده‌اند. استاد در سال ۱۹۸۸ مجبور شدند کشور را ترک کنند و به امریکا مهاجرت نمایند و حالا مقیم شهر سانفرانسیسکو امریکا هستند.

از ثمرات نیک و ارجمند استاد میر حسین شاه، پرورش سالم فرزند رشید و دانشمند او سید طیب جواد است که تحصیلاتش را در رشتهٔ حقوق در پوهنتون کابل و سپس در آلمان و بعد در نیویارک امریکا به پایان رسانده و اکنون مقیم ایالات متحده امریکا است. دانش و اطلاعات وسیع او در عرصه‌های سیاست و حقوق بشر و ادبیات و تصوف و جامعه‌شناسی و سهمگیری فعال ایشان در مباحث داغ روز در

سطح جهان و منطقه از وی شخصیتی ساخته که در عین جوانی مانند سیاستمداران پخته و فلاسفه کهنسال می اندیشد و سخن میزند. این دانشمند جوان بخاطر تسلط بر چندین زبان معتبر جهان، و احاطه بر علوم سیاسی و حقوق و ادبیات معاصر جهان، مورد توجه سازمانهای بین المللی حقوق بشر قرار گرفته و به عضویت جامعه بین المللی حقوق بشر و چندین سازمان دیگر به شمول سازمان عفو بین المللی (Amnesty International) در آمده است.

سید جواد طیب بخاطر دانش وسیع خود در علوم اجتماعی، نه تنها در جمله محققان و دانشمندان جوان جهان در کتاب (Dictionary of International Biography) چاپ کمبریج انگلستان معرفی شده است ، بلکه شرح حالش در کتاب (Who is Who in the West, Who is Whi in California) نیز درج گردیده است.

تحلیل های سیاسی آقای سید طیب جواد در رسانه های جمعی بخصوص در تلویزیون های (BBC) و تلویزیونهای داخل افغانستان، همواره تحلیل های عالمانه و جامع و بسیار مفید بوده است و بخاطر سطح بلند آگاهی اش، بر شهرت و محبوبیت این دانشمند جوان کشور افزوده است. او در دوره حکومت حامد کرزی چندی به حیث سخنگوی رئیس جمهور و بعد بحیث سفیر کبیر دولت افغانستان در ایالات متحده امریکا گماشته شد و سعی نمود تا چهره طالبانی افغانستان را در نزد جامعه امریکائی به یک چهره انسانی و متمدن تعویض کند، و کمک مردم و موسسات قدرتمند امریکائی را برای مردم افغانستان جلب نماید، او در این کارش موفق هم شد بود، مگر این موفقیت ها خارج چشم دشمنان خوشبختی مردم افغانستان گردید و نامردانه علیه او دسیسه ساختند تا مجبور شد از آن وظیفه استعفا بدهد و در یکی از نهاد های علمی - حقوقی امریکا شامل کار شود و چندین برابر معاش سفارت حقوق بگیرد. خلاصه سید طیب جواد نیز مثل پدر بزرگوار خود، یکی از مفاخر علمی کشور ما است، که باید به نام و لیاقت و استعدادش افتخار کنیم و وجود چنین فرزند صالح را به خانواده شان و نیز به مردم افغانستان تبریک بگوئیم.

در پایان کلام اجازه میخوام تا نودمین سال زندگی مملو از عزتمندی و سرفرازی استاد بزرگوار را برای شخص خودشان، خانواده محترم شان، و فرزند برومند شان جناب سید طیب جواد، دوستان و همه شاگردان شان صمیمانه تبریک بگویم و برای این استاد متواضع و شکیبا و سرفراز از خداوند متعال، عمر طولانی و صحت کامل آرزو کنم .

با عرض ارادت و دست بوسی